HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Verslag van het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau „Oost- en West", over het jaar 1916.

—o—

Met leedwezen moet worden geconstateerd, dat het, niettegenstaande ruime verspreiding van circulaires, nog steeds niet is mogen gelukken het algemeen vertrouwen der werkgevers te winnen. Zij zien waarschijnlijk niet voldoende in, dat het bureau beoogt te zijn een belangelooze schakel tusschen werkgevers en werknemers. Voor de werknemers geschiedt alle arbeid geheel kosteloos; inschrijvingskosten noch plaatsinggelden worden van hen geheven. Alleen betalen de werkgevers, bij gebruikmaking van de diensten van het bureau, ter bestrijding van de noodzakelijke kosten, eene kleine vergoeding, welke volstrekt niet meer bedraagt dan hetgeen zij zullen moeten uitgeven bij het zelf oproepen van werkkrachten.

Het is van algemeene bekendheid, dat handel en industrie in Indië dikwijls moeite hebben om goede Europeesche werkkrachten te vinden. Konden de Directies er toe besluiten om voor de oproeping daarvan, de tusschenkomst van dit bureau in te roepen, dan was de schakel gevonden, want goed onderlegde jongelieden op elk gebied melden zich hier in grooten getale aan. Aan de eischen van de Directies, die hiertoe besloten, kon nog steeds naar tevredenheid worden voldaan.

In het afgeloopen jaar werden door rechtstreeksche bemiddeling van ons bureau geplaatst: 2 geëmployeerden op een rubber-onderneming in Tapanoeli, welke ook verleden jaar, tot hare tevredenheid, van onze bemiddeling gebruik maakte; 1 geëmployeerde op eene rubber-onderneming op Borneo en 3 jongelieden op handelskantoren op Java en Marauke.

Van drie jongelieden, die met onze aanwijzingen naar Gouvernements- en particuliere betrekkingen dongen, werden dankbrieven ontvangen voor de verleende hulp. Deze brieven deden ons aangenaam aan, want van vele jongelieden die wij op de eene of andere wijze die hulp verleenden, vernamen wij taal noch teeken, vermoedelijk omdat zij ten onrechte vreesden, toch nog daarvoor te moeten betalen.

De resultaten waren dus weer bedroevend klein, waaraan echter ook de tijdsomstandigheden schuld hebben. De slechte verbindingen met de Koloniën en de hooge passagekosten doen de uitzending van nieuw personeel zoo veel mogelijk uitstellen tot betere tijden.

De wd. Directeur,
GROOSS.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Toekomstig zelfbestuur in de koloniën.

In welke richting moet men zich denken, dat een toekomstig zelfbestuur dezer kolonie zal gaan? Moet dit op aristocratischen of democratischen grondslag gebouwd zijn? zoo vraagt de hr. Boon in het *Soer. Handelsbl.*

De toestanden op de Philippijnen vergelijkende met die in onze koloniën, meent hij, dat het bestuur op den verkeerden weg is.

Regeerden we tot dusverre door tusschenkomst van de Inl. vorsten of door die van door ons aangestelde hoofden, meestal getrokken uit Java's ouden adel, thans reiken we de hand „aan een min of meer ontwikkeld proletariaat, welks politieke ambities in geenerlei verhouding staan tot zijn capaciteiten, en men opent, zij 't ook in verre toekomst, perspectieven op een zelfbestuur, van welks grondvesten echter nog niet de eerste steen is gelegd."

Uit het gecoquetteer met bedoeld proletariaat trekt schr. het besluit, dat men meent, dat een republiek de beste regeeringsvorm voor een vrij Indië zal zijn. Men bedenke echter, dat die regeeringsvorm bij het volk een hooger graad van ontwikkeling en beschaving veronderstelt dan de Inl. bevolking bezitten zal op het oogenblik der vrijmaking, welk tijdstip niet bepaald zal worden door den beheerscher doch door de beheerschten.

Door met de ontwikkeling van onderen af te beginnen, door de leiders van het proletariaat naar de oogen te zien, vervreemdt het bestuur de aristocratie van zich, legt den grond voor een toekomstige verwijdering tusschen het aristocratische en het democratische deel van het volk en ondermijnt dusdoende reeds thans het principe „gezag", waarop elke geordende maatschappij gebaseerd moet zijn.

Door ons geknipoog tegen enkele intellectueelen, die zich zelf opwerpen als voormannen van het proletariaat, verkeeren deze in de meening, dat ons streven is de vorsten op zij te schuiven en daardoor een volkselement los te laten, dat ons steeds trouw ter zijde heeft gestaan, om het bestuur in handen te spelen van een kliek, die reeds nu bezig is de voor een volk in wording gevaarlijke theorieën van het socialisme van de oppervlakte te bezien, zonder tot haar diepte te kunnen afdalen. Daardoor wordt de strijd om zelfstandigheid reeds van te voren gestempeld tot een strijd tegen het kapitaal, hetgeen juist vermeden moet worden.

Niet alleen toch is in een land als Indië het kapitaal van groot nut voor den bloei en de economische ontwikkeling, maar ook dient bedacht, dat het voor een groot deel in handen is van Chineezen en andere buitenlanders, wat tot allerlei ongewenschte verwikkelingen aanleiding zou kunnen geven bij een ernstige botsing.

De toekomst van Indië moet in handen gegeven worden „aan die geslachten, welke door een traditie van eeuwen daar recht op hebben, welke de gezagsoefening in 't bloed zit" en welker gezag door de breede schare eerder erkend zal worden dan dat van den een of anderen „emporkommling".

Het is dan ook een eerste plicht der regeering, zoowel op Java als de Buitenbezittingen, de zonen der gezagoefenenden door een degelijke opvoeding geschikt te maken voor de hun wachtende taak en het aanzien der vorstengeslachten hoog te houden, om een vóórtijdige ontglipping aan ons gezag te voorkomen en in het belang van een geleidelijke evolutie der Inlandsche maatschappij.

Tractementen bij de rechterlijke macht.

In het tijdschrift van de Ned. Ind. Officiersvereeniging verscheen eenigen tijd geleden een grafische voorstelling van de traktementen van verschillende categorieën van ambtenaren, met de bedoeling natuurlijk om te doen uitkomen, dat de bezoldiging van de officieren schreeuwend onbillijk is, vergeleken bij die van andere landsdienaren.

In het *Bat. Nieuwsbl.* wordt er op gewezen, dat het een groote fout geweest is bij die grafische voorstelling, dat verzuimd is er bij te vermelden, hoeveel procent van de ambtenaren de hoogere rangen en dientengevolge de hoogste traktementen bereikten.

Vooral de voorstelling van de traktementen der rechterlijke ambtenaren, op wie steeds gaarne gewezen wordt, als voorbeeld van zeer snelle bevordering, is geheel bezijden de werkelijkheid.

Het is waar, dat bij de rechterlijke macht in de lagere rangen vlug promotie wordt gemaakt, zoodat binnen twee jaren een traktement van *f* 600.— bereikt wordt, maar over eenigen tijd zal het weer 6 jaar duren, voordat een ambtenaar die bezoldiging ontvangt.

Verder heeft men het laten voorkomen, alsof ieder

rechterlijk ambtenaar lid van het Hof wordt op *f* 1400.— 's maands, doch dat lijkt er niet naar. Zelfs de betrekkingen van boven de *f* 1000.—, zooals die van procureur-generaal en advocaat-generaal, en van president van een R. v. J. op de Buitenbezittingen, liggen niet onder ieders bereik.

Het grootste deel der ambtenaren gaat op een traktement van *f* 900.— met pensioen.

Men kan de formatie der rechterlijke macht het best vergelijken met een driehoek, waarvan de basis heel lang en de hoogtelijn in vergelijking daarmee heel kort is, zoodat men een driehoek heeft met zeer scherpe hoeken aan de basis, waarbij de hoogste betrekking den top vormt en de lange basis de mindere goden bevat."

Voor den veestapel.

Ten bewijze van op zeer verschillend gebied ontwakend leven kan dienen de vergadering te *Remboen* in *Zuid Oud-Bagelen* gehouden, welke ook werd bijgewoond door den voorzitter en den secretaris der vereeniging ter bevordering van landbouw en veeteelt in de afd. *Salatiga* en door den voorzitter der vereeniging ter bevordering van veeteelt in de afd. *Magelang*, en waar o. a. ter sprake kwam de wenschelijkheid van de oprichting van dessafokvereenigingen en de aanstelling van aparte ambtenaren om richting te geven aan de veefokkerij. Dr. 't Hoen, adjunct-inspecteur van den burgerlijken vijartsenijkundigen dienst, had in een nota zijn denkbeelden over fokvereenigingen neergelegd.

Het doel eener zoodanige vereeniging moet wezen niet alleen om evenredig gebouwde dieren te fokken, maar ook om het productievermogen op te voeren, hetzij dit bestaat in vleesch, arbeid, melk of overervingsvermogen.

Voor *Zuid Oud-Bagelen* is het gewenschte type een dier, dat veel arbeid kan verrichten, terwijl het, als gebruiksdier afgekeurd ,nog een hooge slachtwaarde vertegenwoordigt.

De springstier eener fokvereeniging moet niet alleen goed en sterk gebouwd zijn, doch ook het vermogen bezitten die eigenschappen op de nakomelingen over te planten.

Daarom dient vooraf uitgemaakt te worden welk soort van vee men wil aanfokken.

Verder acht Dr. 't Hoen het gewenscht, teneinde bij sterfte onder het vee zware verliezen van de afzonderlijke leden der fokvereenigingen te voorkomen, dat verschillende dier vereenigingen een onderlinge veeverzekering in het leven roepen.

De wenschelijkheid van aanstelling van veeteeltconsulenten werd door de vergadering neergelegd in een rekest aan de regeering, waarin betoogd werd, dat voor verbetering van den veestapel in de eerste plaats noodig is registratie van het fokmateriaal en een voldoend aantal fokstieren, welk aantal in Bagelen niet voldoende is en in 1916 ook niet aangevuld met het aangevraagde getal, daar er van de 125 aangevraagde volbloed Ongole-stieren, slechts 10 geleverd werden, afkomstig van Soemba. Waar het, met het oog op de vele aanvragen ook voor andere gewesten, nog lang zal duren, voordat de regeering bij machte is om voldoende dieren uit de volbloedfokkerij op bovengenoemd eiland te verstrekken, merkt het rekest op, dat het noodzakelijk is een regeling te treffen, die waarborgt, dat de beste fokkoeien uitsluitend door superieure stieren besprongen wórden, daar de financiëele voordeelen voor de bevolking daardoor grooter zullen worden en de liefhebberij voor het veeteeltbedrijf zal toenemen. Ter bereiking van een en ander acht de vereeniging het noodig, dat door de regeering een deskundige wordt aangesteld, die met de plaatselijke toestanden op de hoogte, voldoende Javaansch kent om met de bevolking te kunnen spreken en die, zich uitsluitend met veeteeltbelangen bezig houdende, alle werkzaamheden op zoötechnisch gebied tot heden opgedragen aan veterinaire ambtenaren en landbouwleeraren zou kunnen overnemen en tevens richting geven aan en eenheid brengen in de wijze van veefokken in een bepaalde streek.

In aanmerking nemende, dat Bagelen bekend is om zijn goed vee, en er op Java nog veel vee voor het transportwezen noodig is, is het te wenschen, dat de regeering zooveel mogelijk elke poging zal steunen om den veestapel te verbeteren.

* * *

Onder den hierboven genoemden titel komt in het *Bat. Nbl.* een artikel voor, waaruit blijkt, dat de Reg. in deze zaak diligent is, en zelfs de onmogelijkheid inziet, om vanuit *Soemba* het voor Java en de Buitenbezittingen benoodigde fokvee te betrekken.

Op voorstel van den gouvernementsveearts *Dr. van der Schroeff* zal te *Watoebelak* in de buurt van *Bandar* in *Pekalongan* onder den naam van Landsfokkerij Bandar een depôt en fokstation voor Bengaalsche runderen opgericht worden.

Zooals bekend is, wordt er sedert jaren op aangestuurd om den minderwaardigen Javaanschen veestapel om te zetten in een Javaansch-Bengaalschen. De noodige volbloed stieren werden uit *Britsch-Indië* verkregen en met de Bengaalsche koeien naar Soemba overgebracht, waar dit ras zeer goed schijnt te gedijen, zelfs in die mate, dat de afstammelingen niet zelden welgedaner zijn dan de ouders. Zoo voortgaande hoopte men in de toekomst geheel Indië van stamvaders te kunnen voorzien. Edoch, de oorlog, die zooveel nuttige en grootsche plannen in duigen deed storten, bracht ook hier een kink in den kabel. Tijdens den oorlog is er geen vee meer uit *Britsch-Indië* te krijgen en het is te verwachten, dat ook na den oorlog in de eerste jaren de uitvoer van vee uit dat land verboden zal zijn.

Wilde de geheele veefokkerij in Ned.-Indië niet stopgezet worden, zoo moest de Reg. erop bedacht zijn om op andere wijze in het gebrek aan fokvee te voorzien, en wel door de aanwezige Bengaalsche stieren zoo voordeelig mogelijk aan te wenden, en niet, zooals nog te vaak gebeurt door den Javaan, ze te verkoopen voor transportdieren of anderszins.

Het ligt in het plan van de Reg. om de goede Bengaalsche jonge stieren zooveel mogelijk op te koopen, ze op te fokken, en later weer aan den inlander af te staan, dan wel ze te gebruiken voor een eigen fokkerij, waarvoor die te *Bandar* tot voorbeeld zal kunnen dienen. Er zal dan vee verkregen worden. dat aan de plaatselijke omstandigheden gewend is.

Maar tevens zal een dergelijke fokkerij in streken, waar de bevolking nog niet het nut ervan inziet, of er nog vreemd tegenover staat, een voorbeeld tot leering zijn, waarvan meer kracht zal uitgaan dan van mondelinge of schriftelijke leeringen.

,,Moge de zaak ten volle slagen", schrijft het *Bat. Nbl.* en met dien wensch stemmen we van harte in.

Voor de militie.

Met opzet hebben we ons onthouden van het ver-

FEUILLETON.

De Grenzen van haar Macht.

Een verhaal uit Britsch-Indië.

—o—

(Slot).

De regen viel nog steeds in stroomen neer, de mågere, bruine beenen der draagstoel-torsers, die mevrouw Wallace en haar vriendin naar de comedie droegen, waadden telkens door groote plassen water. Niettemin was de schouwburgzaal geheel bezet; er bleef slechts één enkele plaats ledig, die naast juffrouw Murray. Met de vastberaden uitdrukking van het eigendomsrecht deponeerde zij haar mantel daarop en toen kapitein Berry een begeerlijken blik op die open plek tegelijk met een smeekenden oogopslag op de jonge dame wierp, glimlachte deze, maar riep daarbij afwijzend: ,,bezet!" Zij zag er nog mooier, nog opgewekter uit dan gewoonlijk, in de zacht-gele japon, het haar volgens de allernieuwste mode opgemaakt; zij knikte alle kennissen vriendelijk toe en praatte vroolijk met haar buurvrouw, doch mevrouw Wallace merkte toch op, dat zij geschreid had.

Het comediestukje werd bijzonder goed gespeeld, zoodat het publiek zich goed vermaakte en er uitbundig geapplaudisseerd werd. De tijd ging vlug om, het eerste bedrijf was al uit, maar van Torrens was er nog niets te zien.

Wat zou dit te beteekenen hebben? Hij was toch anders de stiptheid zelve. Zou Wade hem soms voor haar gewaarschuwd hebben? Zoo dacht Milly Murray en keek eens om zich heen. Inderdaad Wade was er ook niet. Met op elkaar geperste lippen en hoog roode wangen staarde zij voor zich uit.

Het stuk was uit; het gordijn ging omlaag.
Waar of Teddy Torrens toch zou zijn?

Iedereen stond op. Juffrouw Murray nam haar binocle en volgde haar vriendin. Teddy zou haar zeker aan de deur opwachten. Hij gaf niet veel om de regenbuien. Een standje had hij echter verdiend en dat zou zij hem geven ook, maar er was nergens een Teddy te ontdekken, niets dan natte draagstoelmannen.

Plotseling hoorde men een zacht gemompel door de zaal gaan, zag men ontstelde gezichten, overal in het rond.

,,Cholera", riep men elkander toe.

,,Wat?" vroeg mevrouw Wallace, doodsbleek van schrik.

,,Ja — is het niet vreeselijk?" vroeg iemand, die dicht bij haar stond. ,,Die jonge Torrens is van morgen doornat geweest en dientengevolge een half uur geleden aan de cholera gestorven."

De dood had hem dus uit zijn ellende verlost.

* * *

Den volgenden morgen om negen uur stonden mevrouw Wallace en juffrouw Murray op hare veranda, tusschen de natte rhododendron-struiken door, zwijgend naar de soldaten te turen, die voor een bungalow aan de overzijde in het gelid stonden. Voor het hek stond een kanon opgesteld.

Na een poos drong gedempt tromgeroffel door de vochtige lucht, daarop klonken de eerste tonen van een treurmarsch en langzaam, zeer langzaam verdween de droeve optocht uit het gezicht, stierf de plechtige muziek weg in den witten nevel, die over de geheele omgeving hing, als een lijkkleed.

Dit was het laatste wat de beide vrouwen van Teddy Torrens te zien kregen.

,,En gisteren om dezen tijd reed hij nog naast mij", riep juffrouw Murray met doffe stem uit.

Zij keerde zich om en ging stil de kamer binnen, terwijl tranen haar over de wangen stroomden.

Mevrouw Wallace zag haar, in gepeins verdiept, na. Om wie zou zij nu eigenlijk schreien: om Teddy Torrens of om zichzelf? vroeg zij zich af.

melden van alle stukken, die voor en na in de Indische bladen verschenen zijn over het weerbaar maken van Indië en over een Indische militie, daar de stroom zoo overvloedig was, dat we elke week wel een deel van deze rubriek ermee hadden kunnen vullen, en omdat we meenen, dat er meerdere middelen zijn om Indië weerbaar te maken dan door een leger en een vloot.

In het *Soer. Hbld.* verscheen echter een artikel van de hand van den hoofdredacteur B o o n, dat wederspraak uitlokte van den redacteur van het *Bat. Nbl.*

Een van de voornaamste redenen, waarom de hr. B o o n tegen een militie is, bestaat in zijn wantrouwen tegen de Inl. bevolking. Het *Soer. Hbld.* heeft steeds gebrek aan vertrouwen getoond in den Inlander, zoowel wat zijn trouw aan de Nederlandsche regeering betreft als wat aangaat zijn intellectueele, maar meer nog zijn moreele eigenschappen in een afzienbare toekomst.

Het Soer. Hbld. vreest voor een eventueelen opstand van de Inlandsche bevolking of van een deel daarvan, waarbij de Inlandsche militairen, hetzij allen, hetzij voor een deel de partij van de opstandelingen zullen kiezen, om de Nederlanders, die ver in de minderheid zijn, te verjagen.

Natuurlijk heeft de Reg. dezen kant van de zaak ook bekeken, en als ze desalniettemin toch voor een Indische militie is, en zelfs het oefenen in den wapenhandel bevordert van de leerlingen der opleidingsscholen voor Inl. Ambt., dan blijkt daaruit, dat de Reg. anders tegenover de kwestie staat dan het *Soer. Hbld.* Uit het standpunt door de Reg. ingenomen in de militie-zaak blijkt duidelijk, dat ze de bevolking vertrouwen wil inboezemen, maar ook dat ze haar vertrouwt, en dat ze haar zelfstandig wil maken, ook physiek, tegen een buitenlandschen vijand.

„Maar zij heeft mede de overtuiging, dat noch de eenheid in de bevolking van Indië, noch de wensch bij de bevolking naar zelfstandigheid, noch het besef van de mogelijkheid hiervan, van zulk een intensiviteit zijn, dat gevaar voor het Nederlandsche gezag bestaat", aldus het *Bat. Nieuwsblad.*

„En wanneer die drie zoodanig zijn gegroeid, dat dit er wèl zal wezen, dan wordt het ook tijd voor dit gezag zich terug te trekken."

Laatstgenoemd blad meent, dat de intellectueelen onder de Inlanders heel goed inzien, dat Indië nog niet op zich zelf kan staan en met algeheele instemming haalt het het volgende aan uit een Filippijnsch economisch tijdschrift, dat het van toepassing vindt op ons Ned.-Indië:

„De toekomst zal verzekerd zijn, wanneer wij, door arbeid en productie, zulk een trap van welvaart hebben bereikt en van rijkdom, dat wij in staat zijn zulk een leger en vloot uit te rusten als ons kunnen steunen en de rechtvaardigheid van onze zaak handhaven. En zoolang Amerika de verantwoordelijkheid van onze buitenlandsche betrekkingen aan zich houdt, zoolang als het zijn souvereiniteit over ons handhaaft, is het onze plicht als een lichaam en als individuen, van gouvernement en van volk, de niet te overtreffen goede gelegenheid te benutten om voor onze economische ontwikkeling te werken. Iedereen weet dat deze souvereiniteit niet voor altijd zal wezen en dat noodzakelijkerwijze de dag zal komen, dat wij op onze eigen krachten zullen zijn aangewezen voor onze eigen bescherming. Wat voor bescherming kunnen wij ons geven wanneer we in den tusschentijd niet hebben gewerkt om onze economische lijdzaamheid te boven te komen en ze te veranderen in een koortsachtige bedrijvigheid van scheppenden aard, welke de noodzakelijke hulpbronnen voor de behoeften van den komenden dag zal exploiteeren en vermenigvuldigen?"

Zoolang de Indiër inziet, dat het Nederl. bestuur beter is dan elk ander, en hij tevens weet, dat zijn zelfstandigheid afhangt van zijn eigen kracht, zal *algemeen* verzet buitengesloten zijn.

Mocht echter het bestuur onbillijkheden begaan, dan is de kans op verzet groot.

De militie zal echter niet ineens een volkswapening zijn. Hier vooral is beperking noodzakelijk. Al zien de deskundigen ook kans om een groot deel der bevolking voor militair op te leiden, men zorge liever eerst voor eenige ontwikkeling. In de militie kan dan paedagogische kracht schuilen, die de energie en de tucht van het volk ten goede komt.

Maternité.

Volgens de *Java-Bode* werd op de jaarvergadering van de vereeniging S. O. V. I. A., welke 2 jaren geleden ook de opleiding van Inlandsche verpleegsters en vroedvrouwen in haar werkprogram opnam, besloten tot de oprichting van een verloskundige kliniek, een *maternité.*

Reeds eenigen tijd werd de behoefte gevoeld aan een inrichting waar kraamvrouwen en zuigelingen uit de armere Inlandsche bevolking een doelmatige verpleging zouden kunnen genieten. Bovengenoemde vereeniging steunt thans een 12-tal meisjes bij de opleiding tot verpleegster, terwijl een 2-tal, dat aan het examen voor mantri-verpleegster voldeed, bij haar opleiding tot vroedvrouw geholpen wordt.

Bij de oprichting van een *maternité* zal rekening gehouden moeten worden met de voortdurende aanvraag om plaatsing van nieuwe leerlingen en met de wenschelijkheid van een vollediger opleiding dan thans in de centrale Burgerlijke Ziekeninrichting gegeven kan worden.

D r. J. J. v a n L o n k h u y z e n, de adviseur der vereeniging, is van meening, dat het bestaande stadsverband zich zeer slecht leent tot opname van een aantal kraamvrouwen, zoowel omdat geen der zalen tot een behoorlijke kraaminrichting is in te richten, als om de ligging. En al zal de toestand verbeteren, als het Salemba-complex gereed is, het tijdstip, waarop dit nieuwe ziekenhuis in gebruik genomen zal kunnen worden, is nog niet met zekerheid te bepalen.

Waar reeds nu door M e j. D r. V a l k een paar meisjes theoretisch voor vroedvrouw worden opgeleid, is practische opleiding dringend noodig.

Ook met het oog op de groote kindersterfte te Batavia, voornamelijk een gevolg van ondoelmatige voeding, onoordeelkundige verpleging en ziekte der moeders, is een zuigelingenkliniek zeer gewenscht.

De vraag of een dergelijke inrichting niet van gouvernementswege ware op te richten, is door D r. v. L. om verschillende redenen ontkennend beantwoord; dit neemt niet weg, dat er bij de Reg. om subsidie zal aangeklopt worden. De steun van het publiek is echter onmisbaar bij dit werk van naastenliefde: „het lenigen van een nood, die, hoewel aan oningewijden weinig aandacht vragend, nijpt met een felheid, welke vaak alle beschrijving te boven gaat".

Suriname.

„Terwijl de kolonie bij uitnemendheid aangewezen is op den landbouw, kan niet ontkend worden, dat een grooter deel van de bevolking dan een behoorlijk bestaan in de stad kan vinden, zich te Paramaribo heeft gevestigd.'

Aldus gouverneur S t a a l in de Memorie van Toelichting tot zijn eerste begrooting. (Zie ons vorig nummer).

Deze juiste opmerking is reeds meermalen gemaakt. In het verslag van het onderwijs over 1880 (Koloniaal Verslag van 1881) vonden wij — in verband met het euvel van de „kweekjes" — de volgende beschouwing: ....„Suriname is een landbouwende kolonie en dan is het zeker een ongezonde toestand dat plm. 45 pCt. van de geheele bevolking in de hoofdstad geconcentreerd is. Er is alle reden om aan te nemen dat plantagekinderen — en in 't bijzonder meisjes — die door de moeders in de stad gezonden worden, grootendeels verloren gaan voor den landbouw. De invloed van Paramaribo in dien zin is van algemeene bekendheid. Uit stadsbevolkingen worden geen landbouwers gerecruteerd."

Gouverneur S t a a l overweegt, zooals wij in ons vorig nummer mededeelden, maatregelen om het stroomen van de districtsbevolking naar Paramaribo te keeren. Hij wil daartoe o. m. in de districten scholen oprichten. Dit verdient toejuiching. „Thans nog onbesproken latende de vraag — aldus de Gouverneur — in hoever het gewoon lager onderwijs hervorming behoeft in verband met de werkelijke eischen van het leven, mag hij zeker wel volhouden, dat de doelmatigheid wordt bevorderd, wanneer het onderwijs in de districten verschaft wordt in zulk eene mate, dat de ouders geen aanleiding hebben hunne kinderen naar de stad te zenden."

Dat de gouverneur de vraag voorloopig onbesproken laat mag een verblijdend teeken genoemd worden. Neemt hij eenmaal de zaak ter hand, dan late hij niet na rekening te houden met de beschouwingen van den heer L u i t i n k in het blad „*Het Onderwijs*", die wij aangehaald vonden in „*De Surinamer*" van 11 Maart. Het eerstgenoemde blad bereikt ons n. l. niet meer. Het laatste nummer, dat wij ontvingen, is van 22 November 1916.

* *
*

Uit het bovengenoemde nummer van *De Surinamer*" knippen wij het volgende bericht, onder het hoofd „*Naar den Landbouw!*"

„Door den druk der tijden gedwongen gaan een 40-tal ambachtslieden het weer eens probeeren in den landbouw. Zij hebben zich bij monde van K. Muntslag tot den Gouverneur gewend om een perceel te krijgen aan het Garnizoenspad. Hierop is

als antwoord gekomen, dat volgaarne perceelen voor hen beschikbaar zullen worden gesteld, doch niet aan het Garnizoenspad, daar voorloopig hier geen gronden uitgegeven zullen worden, maar wel in den Saramacca-polder in leiding 9A.

Deze 40 ambachtslieden, thans landbouwers, hebben in leiding 9A reeds de hand aan 't werk geslagen hetgeen te prijzen is. Vol lof zijn ze over de „welwillendheid en voortvarendheid" van den Gouverneur. In een schrijven d.d. 9 Maart brengen zij Exc. hiervoor hun dank.

Het is nu maar te hopen, dat deze 40 ambachtslieden, die van den landbouw wel niet veel verstand zullen hebben, slagen. Maar men vergete dan niet, dat de landbouw een vak is evenals bijv. het schoenmakers-, timmermans-, smidsvak, dat dus aangeleerd moet worden. Onkunde is helaas de mislukking van de meesten. Leiding is hier dan ook beslist noodig. Anders voorzien wij, dat het aantal mislukte klein-landbouwers met eenige tientallen binnen een niet te langen tijd zal vermeerderd worden."

* * *

Uit het nummer van 1 Maart van „*De Surinamer*" het volgende:

„Waar in de laatste tijden de bladen telkens melding maken van „een mooi stuk werk bij dezen of dien", achten wij ons verplicht ook melding te maken van „een stuk werk" dat niet alleen artistiek mooi is, maar getuigt van kunde, te voorschijn geroepen door goed toegepaste stuwkracht.

't Was op het kantoor van de opnemingsbrigade dat de chef van de brigade ons een plattegrond van de stad en omstreken liet zien, door de jongelui van de opnemingsbrigade na opmeting ter plaatse in 8 maanden tijd in kaart gebracht op een schaal van 1: 10000.

De kaart is sober van kleur, doch artistiek mooi, minutieus afgewerkt wat de details betreft en toch niet overladen en goed duidelijk.

Ze geeft te zien, ja dat is niet op te noemen; doch o. a. vindt men er alle wegen, in de buitenwijken tot zelfs de voetpaden, verschillende aanplantingen op de kostgronden aangegeven, in het oog vallende boomen, alle openbare en particuliere bijzondere gebouwen, tot zelfs de paadjes in den palmentuin.

Deze kaart heeft des te meer waarde, omdat zij geteekend is door onze Surinaamsche topografen, opgeleid door den heer Spirlet, die geene moeite heeft ontzien om in deze Surinaamsche jongens de energie zóó wakker te schudden, dat zij een stuk werk kunnen leveren, dat met 't beste kan concurreeren. 't Zat er in, de heer S. heeft het er uit weten te halen.

Aan beide partijen komt een woord van hulde toe.

Bedoelde kaart zal naar Europa worden gezonden om gedrukt te worden en is juist een zeer groote aanwinst voor hen, die zich orienteeren moeten of willen in de omstreken van onze vroede veste."

* * *

„*De Surinamer*" van 25 Februari beschrijft een nieuwe industrie, in het leven geroepen door den assistent weesvader van het R. K. Jongensweeshuis, den eerw. frater G r a t u s, n.l. een touwslagerij. De enorme prijsstijging van touw gaf den stoot tot deze poging om van het buitenland onafhankelijk te worden.

Wij wenschen de jonge industrie een volledig succes toe. Voorloopig is alles nog zeer primitief, maar het plan bestaat om alles zoo in te richten en te vervolmaken, dat men ook later de concurrentie met het buitenland zal kunnen volhouden.

Het werk wordt verricht door weesjongens. die boven de 15 jaren zijn, terwijl de andere weesjongens, die er lust in hebben, 's namiddags tusschen 4 en 6 uur in de gelegenheid worden gesteld het vak aan te leeren.

Tot onze verwondering lazen wij dat Bromelia-vezel niet voldeed, omdat het touw er onoogelijk uitzag „doordat er zooveel losse vezel aan kwam." Gelijk bekend maken de Indianen hun ongeëvenaard mooi en sterk touw uit den vezel van het z.g. „zeilgras" (*Bromelia pinguin*. Zie *Kappler, Surinam*, blz. 42 en 227).

* * *

„*De West*" van 20 Maart bevat een verslag van de op 15 Maart gehouden vergadering van de Immigranten-Vereeniging, n.l. van Britsch-Indiërs. Uit de rede van het betuurslid P a n d i t P a l t o n schrijven wij het volgende over:

„Landgenooten! Het is nu al 44 jaren, dat wij Britsch-Indiërs naar het ons thans lief geworden Suriname emigreeren, sommigen uit armoede, niet weinigen echter ook om den vreemde te leeren kennen, weer anderen om fortuin te maken.

Voelen wij spijt dit gedaan te hebben?

Neen en nogmaals neen!

Immers na expiratie van onze 5-jarige verbintenis vestigen wij ons, althans een groot gedeelte onzer, als landbouwers in deze kolonie.

Velen hebben het tot een zekere mate van welvaart gebracht, hetzij in den kleinen landbouw, hetzij in eenig ander bedrijf en wanneer wij nagaan dat wij schier ⅓ der Surinaamsche bevolking uitmaken en welke maatschappelijke positie wij door onzen arbeid, noeste vlijt en spaarzaamheid in dit land bekleeden, dan mogen wij recht dankbaar zijn; dankbaar aan het lot dat ons hierheen heeft gevoerd, vooral dankbaar aan het Nederlandsch Gouvernement, dat al het mogelijke in het werk stelt om ons hier te behouden en vooruit te helpen."

Daarna betoogt de spreker dat de loonen op de plantages te laag zijn, vooral in deze dure tijden. „De Britsch-Indiër zal niet meer uitgeven dan zijn inkomsten bedragen. Dit heeft hij in zijn land geleerd, dit is zijn natuur, doch dit zegt nog niet dat zijn verdiensten voldoende zijn. De prijs van vele eerste levensbehoeften, de invoerrechten daarop zijn in de laatste jaren gestegen. De behoefte van den Indiër van tegenwoordig is niet meer zoo bescheiden als in vroeger jaren."

Spreker gaf daarom aan het bestuur der Vereeniging in overweging „om in dezen te doen wat vereenigingen in andere landen, die de belangen der arbeiders voorstaan, doen, n.l. om op den loontoestand der immigranten de aandacht te vestigen van het koloniaal Bestuur en van de personen, die het in hunne macht hebben in dezen toestand verbetering te brengen."

* * *

In hetzelfde nummer van „*De West*" vinden wij het bericht dat Dr. T h. G. d e n H o u t e r, die in opdracht van de regeering advies heeft uitgebracht over den gezondheidsdienst op Curaçao, zich thans te Paramaribo bevindt. Wij zouden het een gelukkige gedachten vinden, zoo de regeering hem had opgedragen ook in Suriname den hygiënischen toestand te bestudeeren.

* * *

In het Mei-nummer van „*Neerlandia*" lezen wij aangaande de Groep Suriname:

Deze groep kon nog altijd niet gereorganiseerd worden. De tijdsomstandigheden bleven ook in dit gebied belemmerend werken. Intusschen vond het hoofdbestuur gelegenheid de belangen van het Verbond in deze kolonie te bepleiten bij den nieuwen gouverneur, den heer G. J. Staal, en er bestaat reden om te hopen, dat Suriname spoedig weer in de rij onzer groepen zal kunnen plaats nemen met een nieuw krachtig bestuur, dat den verzuimden tijd moge inhalen...... Het kort geleden gestichte Studie-syndicaat voor Suriname, waarin twee onzer hoofdbestuurders zitting hebben, zal een nauwere aansluiting zeker bevorderen.

* * *

Ter voorziening in de behoefte aan plantage-arbeiders in de kolonie Suriname zijn op 1 Maart j.l. 595 Javaansche emigranten van Makasser over Panama naar Paramaribo vertrokken; blijkens bericht van den Gouverneur van Suriname van 10 dezer is dit transport in goeden welstand aldaar aangekomen. (Stct.)

* * *

Bij de lessen met lichtbeelden, die door de Haagsche Commissie van lichtbeelden voor onderwijs van tijd tot tijd gegeven worden, is voor het eerst op 4 Mei voor 10 scholen, in 2 groepen van 5 elk, in de school aan de van Dijckstraat een bespreking gehouden over Suriname door den heer H e r m. J. J a c o b s, met lantaarnplaatjes van de centrale vereeniging van lichtbeelden te Amsterdam en van het Koloniaal Instituut.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Hoogere Kweekschool. In de *Pembrita Betawi* wordt een beschrijving gegeven van de Inlandsche onderwijsinrichting te Poerworedjo. In 1914 werd met den bouw dier kweekschool een aanvang genomen. De zuidelijke *aloon-aloon*, het vroegere raceterrein, ter grootte van 11 à 12 bouws, wordt er geheel door in beslag genomen, waardoor dit gedeelte van de *kotta* in niet geringe mate is verfraaid. Het gebouwen-complex ligt aan drie hoofdwegen. Aan den societeitsweg staat het front van de school met een lengte van 80 meter. Twee flinke ingangen ge-

een toegang tot het hoofdgebouw. Dit heeft in het midden een ruime recreatiezaal met annex een leeszaal en biljartkamer. Aan de laatste sluiten twee leslokalen en de teekenzaal aan, terwijl naast de leeszaal de directeurskamers, het derde leslokaal en de natuurkunde-zaal gebouwd zijn. Van het hoofdgebouw leidt een overdekte gang ter lengte van ruim 100 meter naar de slaapzaal. Rechts van deze gang bevindt zich de gymnastiekzaal en het sportterrein, terwijl aan den anderen kant een *goedang*, de eetzaal met de daarachter liggende keuken en verderop de 16 badkamers met eenige W. C.'s enz. worden aangetroffen. De slaapzaal telt 12 kamers door eternietwanden van elkaar gescheiden. Dit gedeelte met het ziekenpaviljoen is langs den Stationsweg gelegen. Rechts van school, sportterrein en slaapzaal loopt een nieuwe weg van een paar honderd meter, bij een breedte van 13 meter, welke Societeits- en Stationsweg verbindt. Aan de Noordzijde van dezen dwarsweg liggen zes woningen voor kweek- en leerschoolpersoneel, terwijl de overige woningen, n.l. die van den directeur, van een onderwijzer der kweek- en een der leerschool, aan den anderen kant van school en slaapzaal zijn gelegen. Zooals hierboven is vermeld, draagt het geheel veel bij tot verfraaiing van Poerworedjo. Maar het heeft ook veel geld gekost. Met de nieuwe H. I. S. nog in aanbouw, is hier een bedrag van vier ton verbouwd! Wij gelooven — alzoo de schrijver — dat er echter een aanzienlijke som bespaard had kunnen worden, zonder dat een en ander minder aan het doel had beantwoord. Rest nog te vermelden, dat gebouwen en terrein electrisch verlicht worden, ook een nieuwigheid voor Poerworedjo.

Het Hollandsch. In de *Warna Warta* dringt een zekere P. K. er op aan om overal op de scholen het Hollandsch te onderwijzen, opdat deze taal een wereldtaal moge worden, gelijk het Fransch, het Engelsch en het Duitsch. In een ander nummer van dit blad, zegt de schrijver, dat het een schande is, dat er nog zoo weinig Inlanders het Hollandsch spreken. Hij vergelijkt daarmede den toestand in Britsch Indië, waar bijna alle Engelsch-Indiërs Engelsch spreken.

Ontwikkeling Inl. Meisjes. In de *Oetoesan Melajoe* beklaagt zich *H. M. S. M. Bintalamauer* in scherpe bewoordingen er over, dat in zijn negorij Talamau nog niets is gedaan in het belang van de ontwikkeling van de meisjes. Noodig is 't — zegt hij — dat er handwerk en huishoudscholen worden opgericht. Hij toont 't aan, dat zij daar met eenigen goeden wil ook tot stand kunnen komen en doet een dringend verzoek aan den Controleur der Ophirdistricten en de betrokken Inlandsche ambtenaren, opdat deze zijne wenschen vervuld mogen worden. Ongetwijfeld zullen groote dankbaarheid en vereering van de zijde der bevolking hun deel zijn. Zoo besluit schrijver.

Vooruitgang in West-Sumatra. In een ander nummer van bovengenoemd blad, zegt *Sumatraan*, dat 1916 voor West Sumatra veel goeds, o.a. meerderen vooruitgang heeft aangebracht, zoowel op onderwijsgebied als op dat van politiek en economie. Wat het onderwijs betreft, brengt hij in herinnering, dat voornamelijk meisjesscholen zijn opgericht, w.o. voor handwerken en huishoudscholen, die wel de aandacht trekken. Op economisch terrein zal — zegt hij — de bevolking gouden vruchten plukken van de ontwikkeling van haren land- en tuinbouw, mede in verband met den uitvoer van producten.

Inl. Onderwijs. In een ander nummer van hetzelfde blad wordt uitbundige vreugde betoond in verband met de verandering, die, volgens den schrijver, gebracht is in de richting van het Inlandsch onderwijs. In 't bijzonder vestigt de schrijver er de aandacht op, dat op de kweekschool voor Inl. onderwijzers de z e s klassen op v ij f gebracht zijn. Ook acht hij 't van groote waarde, dat deze school verplaatst is naar de normaalschool van het landbouwonderwijs. Verder betoogt hij uitvoerig het nut van de „Van Deventer-" of Kartinischolen, daarbij de hoop uitsprekende, dat meer en meer van deze scholen op Java opgericht mogen worden.

„Pendidik Melajoe". In meergenoemd blad wordt sympathie betuigd met deze te Medan opgerichte Vereeniging, ten doel hebbende de opheffing der Maleische zeden, gewoonten en taal, zoomede de bevordering van het gevoel van saamhoorigheid van de Maleiers. De schrijver hoopt, dat deze Vereeniging ook voeling en overeenstemming zal verkrijgen met de Maleiers in Achter-Indië en Malakka.

Lotsverbetering. In hetzelfde blad vraagt een handelaar te Fort de Kock, zich noemende „*Le Bienfaiteur*", aan den assistent-resident van Solok wel zijn hulp te willen verleenen om gedaan te krijgen, dat de traktementen van de onderwijzers der volksscholen verhoogd worden, omdat de tegenwoordige tractementen niet genoeg zijn om er van te leven.

Inl. Militairen. De *Tjaja Sumatra* betuigt haar groote instemming en vreugde met de afkondiging van het Koninklijk Besluit van 3 April 1916 No. 30 (Indisch Staatsblad Uo. 497), houdende openstelling van kadettenschool, militaire academie en het officierscorps voor Inlanders zonder onderscheid van stand. (Zie ook het vorige weekoverzicht).

Bezwaren. In de *Pembrita Betawi* komt voor het verslag van een lezing door een Inlandschen arts te Demak gehouden naar aanleiding van het verzet tegen de miltpunctie bij overlijden van pestlijders, grondende op godsdienstige overwegingen en voorschriften. Waar, zooals in Demak gebleken is, slechs *enkele* Inlanders de voorschriften van de Islam volgen, zoo bestaat er voor hen toch geen aanleiding om tegen de doctoren een vijandige houding aan te nemen, die bezig zijn om te trachten voor de mede-ingezetenen gevaarlijke ziektegevallen op te sporen.

In de *Sinar Djawa* wordt aangaande deze miltpunctie uit het Mohamedaansch tijdschrift *Medan Moeslimin* een artikel overgenomen, waarin met overneming van de argumenten der tegenstanders wordt aangetoond, dat even goed uit de Mohamedaansche voorschriften kan worden bewezen, dat het algemeen belang het vordert, dat men zich onderwerpt aan de gegeven voorschriften, daar de pest op geen andere wijze kan worden tegengegaan. — Slechts wordt der Regeering in overweging gegeven om de punctie bij de lijken van vrouwen, zooveel mogelijk door *vrouwelijke artsen* te doen verrichten.

Bovengenoemd blad schrijft, dat 't noodig is de *Koran* in andere talen over te zetten. Het aantal Arabieren is veel minder, dan dat der Inlanders. Waartoe dient 't de Arabische taal zoo hoog te vereeren?

Ontaarding. In een ingezonden stuk van de *Perse Koetoean* wordt uitgeweid over de ontaarding van vele flinke, ontwikkelde landgenooten, nadat zij hun geboortegrond Ambon verlaten hebben. In hun jeugd leiden zij een deugdzaam en hoogstaand leven. In andere landen gekomen, storten zij zich in de losbandigheid, en wat nog erger is, verloochenen zij hun „armzalige Alfoersche afkomst." 't Spreekt van zelf, dat hierdoor de eer van land en volk verloren gaat, temeer nu alle groepen van de Inlandsche bevolking, voornamelijk de Javanen, eendrachtig en moedig deelnemen aan den moeilijken strijd om het bestaan. Zal men er genoegen mee nemen, dat zij later de plaatsen der Europeesche chefs innemen? Een volk als het onze, alzoo de Ambonsche schrijver — dat reeds meer dan drie eeuwen onder de zoo fier wapperende Nederlandsche driekleur leeft, wil in geen geval op het gebied van ontwikkeling door andere Indische rassen geweerd worden. En toch zijn dezen ons in menig opzicht reeds ver vooruit.

Tweeërlei Critiek. In de *Sinar Djawa* wordt in een ingezonden stuk de post van *f* 15000 op de Indische begrooting voor het reizen van Regenten naar en in Europa „een nuttelooze geldverspilling" genoemd en gevraagd: Hoe is 't mogelijk, dat zij in drie maanden tijds op de hoogte zullen komen van de Europeesche bestuurspraktijk? Het Gouvernement bezit toch reeds voldoende èn in de praktijk en in de theorie goed onderlegde leiders. Een andere vraag is 't nog, of de Europeesche beginselen toe te passen zijn op Indië met zijn verscheidenheid van rassen en van wetgeving. Deze maatregel kan eerst dan zijn nut hebben, als de *volkomen* gelijkstelling van *alle* ingezetenen op *elk* gebied is tot stand gekomen en alsdan de regenten belast worden met het volledig bestuur over *alle* inwoners binnen hun ressort. Tot nu toe is gebleken, dat die enkele Europeesch opgeleide regenten, die men nu op Java aantreft, niet anders kunnen of willen besturen dan op Inlandsche wijze. Het ware beter — zoo gaat de schrijver voort — deze gelden te besteden aan de verbetering van het nog altijd zoo gebrekkige Inlandsche onderwijs.

In de *Oetoesan Melajoe* en zoo ook in de *Tjaja Sumatra*, wordt daarentegen van deze reizen van regenten gezegd, dat zij véél nut van zich zullen afwerpen. De schrijver betreurt 't, dat deze post later uit hoofde van de tijdsomstandigheden weder van de begrooting is geschrapt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Indië Weerbaar. Ongeveer een maand later — alzoo de *Bintang Soerabaja*, naar aanleiding van een bericht uit Malang in het *Soer. Hbld.*, — nadat in andere plaatsen bijeenkomsten waren gehouden met betrekking tot *Indië Weerbaar*, kondigden rood, wit en blauwe strooibilletten aan, dat het voorbeeld ook

daar tot navolging had opgewekt. *S. I.* en *I. W.* hielden de voorgenomen meeting, die, wat opkomst betrof, ver beneden de reuzenafmetingen bleef, die men zich te Malang reeds had gedroomd. Noch van Europeanen, noch van Inlanders was veel publiek aanwezig. Chineezen ontbraken nagenoeg geheel; het erf van den ergent bleek ruim genoeg. Aanwezig waren bestuur en leden van het voorloopig comité I. W., waaronder de assistent-resident en regent, benevens het bestuur S. I. en afgevaardigden uit een 15-tal plaatsen, allen in den Oosthoek. De heer van Hinloopen Labberton was verhinderd de vergadering bij te wonen. Om 9 uur kwam een optocht, voorafgegaan door muziek, het terrein opwandelen; het waren de buurtvereenigingen van Malang met hun vaandels en een drom *nieuwsgierigen*. Precies negen uur nam de meeting een aanvang en trachtten de verschillende sprekers met luider stem en begeleidende gestes hun denkbeelden over te gieten in de hoofden der schijnbaar aandachtig luisterende toehoorders. De heer S. Blok, gep. majoor, president van het voorloopig comité I. W., ontvouwde zijn denkbeelden eerst in het Hollandsch, dáarna in correct Maleisch. Zijn rede werd luide toegejuicht. Hierna volgden nog eenige besprekingen, die geen direct verband hielden met *Indië Weerbaar*, maar waarvan enkele fragmenten aangehaald worden, daar zij aanleiding gaven tot eenig debat. De Inl. arts *Soemowidigdo* sprak o.m. over zelfbestuur. Hij verscheen op het podium geheel in nationale kleeding: hoofddoek, kort zwart baadje, kain, kris en bloote voeten. Of dit een toeval was, een gril door het oogenblik ingegeven, dan wel een zachte wenk aan zijn landgenooten, die liepen in gele schoenen, groene kousen, roode das en het onmisbare lorgnet op den neus, willen we niet beslissen, zegt de schrijver en vervolgt: Zijn woorden maakten nog meer de verwondering gaande, dan zijn ouderwetsche kleedij. Kort en goed beweerde hij, dat mettertijd het volk van Java voor zelfbestuur rijp zal zijn, wat reeds dikwijls door de voormannen van jong Java is beweerd; in zoover waren zij het met hem eens, maar de termijn, welken hij voor dat „mettertijd" stelde, was wel geschikt om een schok door de verzamelde mannen van den vooruitgang te doen gaan; hij stelde dien op niet minder dan een vijf, ja misschien wel tien eeuwen, waarop *Tjokroaminoto* hem van repliek diende en dat tijdsverloop kordaatweg op even zooveel dagen stelde, waarmede dus gezegd werd: we zijn *nu* reeds rijp. Abdoel Moeis, de president van de S. I. te Bandong en lid van het comité I. W. aldaar, had een tamelijke hoeveelheid gal medegebracht, die evenwel niet werd uitgestort over zijn toehoorders, maar speciaal was bestemd voor de heeren redacteurs van het *N. v. d. Dag v. N.-I.* Volgens het inzicht van dien spreker hadden de laatst geschreven artikelen die heeren gestempeld tot beestmenschen (deze uitdrukking werd eerst onvertaald de lucht ingeslingerd, en door het talrijke publiek, voor zooverre het *Inlanders* betrof, luide toegejuicht na een approximatieve vertaling). Verder kwam nog een zeer actueel onderwerp op het tapijt in verband zeer waarschijnlijk met het vorenstaande. Het betrof den opstand in Djambi; met groote verontwaardiging werd elk verband, hoe gering ook, tusschen de actie van de S. I. en de hoogst ernstige gebeurtenissen op Sumatra verworpen. — Staande de vergadering werd een motie aangenomen, waarbij het verzet der opstandelingen tegen het wettig gezag ten zeerste gelaakt en betreurd werd. Van de S. I. is niet anders te verwachten, dan groote liefde en aanhankelijkheid voor het tegenwoordig bestuur. Aan de vertegenwoordigers, van heinde en ver opgekomen, werd nu de vraag gesteld, of ze vóór of tegen de beweging *Indië Weerbaar* waren. Van een zeer enkele kwam een voldoend antwoord, de meesten spraken zich nu nog niet uit of wachtten op een besluit van hun kring. Dezelfde vraag, gesteld door den president van de S. I. Malang aan de op het erf verzamelde Inlanders, werd met een luid en duidelijk *ja* beantwoord, waaorp duizenden strooibilletten met een opwekkend woord onder de menigte werden gestrooid.

Pestbestrijding. In de *Tjhoen Tjhioe* wordt de assistent-resident van Pemalang geprezen, omdat hij twee Djokdjasche prinsen ter plaatse heeft verzocht te komen om een voordracht over de pestbestrijding te houden. Den aard van het volk kennende, dat zich liever laat leiden door personen van hoogen adel dan door menschen uit het volk, is hij volgens den schrijver de eerste, die de gelegenheid te baat genomen heeft om het volk zich in deze kwestie door een paar prinsen te doen voorlichten. Niet slechts in de Vorstenlanden, maar ook in de Gouvernements landen, wordt een *Pangeran* hoog geschat. Een Inlander is geen democraat en de schreeuwende volksleiders uit de lagere klasse hebben niet zooveel invloed als de adel. Beschouw eens het systeem Rinkes! Voortdurend wordt hij door de Inlandsche ambtenaren tegengewerkt, dezelfde ambtenaren, van wier trouw het N.-I. Gouvernement afhankelijk is. Zoo merkt het blad op.

Chineesche Politieke Bond. In de *Djawa Tengah* komt voor een verslag van een „propagandavergadering" te Pekalongan gehouden, met het doel om alle plaatselijke Chineesche vereenigingen, zonder onderscheid, tot één bond te vereenigen, op de wijze van de S. I., die zoo krachtig geworden is, dat de Regeering thans geen maatregelen in het belang van de Inlandsche bevolking wil nemen zonder deze vereeniging vooraf er in te kennen. In hetzelfde nummer wordt gemeld, dat te Semarang, op initiatief van eenige Semarangsche Chineezen, een dergelijke Chineesche politieke bond voor geheel N. I. is opgericht en dat voor dit doel reeds *f* 50000 bijeen zijn gebracht. Om de zaken gemakkelijker met de Regeering te behandelen, zal het centraal bestuur te Batavia gevestigd zijn. De Regeering behoeft voor dezen bond geen vrees te koesteren, daar hij in het openbaar zal werken, in tegenstelling van enkele andere reeds bestaande, plaatselijke Chineesche vereenigingen, die in het geheim werken, aanleiding gaven tot vechtpartijen en waartegen de Regeering dus wel gekant moest zijn.

Van Vreemde Koloniën.

Ook in verband met „Indië weerbaar".

De Stille Zuidzee begint hoe langer hoe meer aandacht te vragen. Zoo heeft nu ongeveer te gelijkertijd een dubbel artikel in de „N. R. Ct." en een in 't „Handelsblad" aan de toenemende actualiteit herinnerd, en dit geschiedde als naklanken van beschouwingen van H. C. Douglas en prof. P. J. Freat in de „Review of Reviews" en van het boek „the New Pacific" van den Australiër Brunsdon Fletcher. Daar de twee eerstgenoemden meer de Japansche, de laatstgenoemde meer de Duitsche invloed in 't oog namen, loopen de onderwerpen nog al uit elkander, maar in den grond der zaak komen alle er op neer, dat Australië in 't Australische gebied aan geen vreemden vasten voet wenscht te schenken, dat 't van 't vasteland van Australië een blank land wil maken, maar tevens dat 't met zijn schaarsche bevolking de kracht en macht mist om zelf te doen wat als eisch van den tijd en als eisch van gezonde ontwikkeling mag gelden. Daar 't hier onzen naasten buurman in 't verre Oosten geldt en daar in de geleverde betrachtingen de Nederlandsche koloniën bij name in 't geding worden gebracht, achten wij 't nuttig hier op eenige gedeelten nader de oplettendheid te vestigen.

Wat 't vaste land aangaat, wordt erkend, dat honderd millioen menschen er arbeid kunnen vinden, terwijl ér nog geen vijf millioen blanken wonen. 't Noordelijke gedeelte ligt in 't tropische gebied dat daardoor voor bewerking door blanken minder geschikt is. Toch wil de Australiër geel, bruin en zwart eruit houden. Onder de voorwaarden tot toelating is een taalproef opgenomen, waarvoor ieder zakt, die men niet wil toelaten. Voor den Australiër is deze uitsluiting de eenvoudigste zaak van de wereld, maar Engeland staat er anders tegenover. Zij is toch voornamelijk tegen de Japanners gericht, en zoowel uit een zuiver economisch standpunt, als om de goede politieke verhouding is er alles voor te zeggen 't noordelijk deel, dat in exploitatie zeer achterlijk blijft, voor Japansche immigratie open te stellen. Hierin ligt dus niet alleen een bron voor toekomstige verwikkeling tusschen Groot-Britannië en Japan, maar ook tusschen Australië en 't moederland.

Waar de eilanden in de Australische wateren besproken worden, wordt voorop gesteld, dat de in den oorlog aan Duitschland ontnomen koloniën Australisch moeten blijven. Vooral op 't groote Nieuw-Guinea, dat aanvankelijk voor ongeveer 1/3 Nederlandsch, 1/3 Britsch, 1/3 Duitsch was, zal de Germaansche vlag niet meer mogen terugkeeren. 't Is den Australiërs eigenlijk sedert lang een doorn in 't oog, dat andere mogendheden bezittingen in hun archipel hebben, 't gaat niet aan dezen allen uit te wijzen, maar de gelegenheid om dit al vast met een te doen is te mooi om ze ongebruikt te laten voorbij gaan. Maar ook voor deze kwestie is de oplossing niet zonder voetangels en klemmen. Vooreerst toch dringt, nu de groote strijd zonder beslissing schijnt te blijven, al meer en meer de oplossing zich op: teruggeven wat veroverd is. Dan komen, als de entente de overwinnende partij mocht worden, de Japanners ook met hun eischen voor den verleenden hulp en zij zullen hierbij allicht een deel der vermeesterde D. koloniën vragen. Eindelijk, wanneer men aanneemt, dat ook dit bezwaar uit den weg te ruimen mocht zijn, blijft nog een moeilijkheid over. Engeland en Australië zullen, op zuiver theoretische gronden elk 't bestuur der eilanden naar zich toe willen halen, maar daar dit bestuur en de ontginning zware geldelijke offers zullen vergen, die in afzienbaren tijd op verre na niet door de baten gedekt zullen worden, laten zij deze liever aan den ander over. Engeland zal na den oorlog bij voorkeur de lastpost van Nieuw Guinea, den Bismarck-Archipel, enz. niet voor zijn rekening

krijgen. Australië heeft al te weinig geld en werkkrachten om 't vasteland met bekwamen spoed te exploiteeren en past dus liever voorloopig voor de ontwikkelingstaak der eilanden. Men wil er zelf niet aan, doch gunt 't niet aan een vreemde, en de vreemde zal in die onmacht een reden vinden tot sterker aandringen.

Terwijl professor Freat 't met 't Japansche gevaar zoo ernstig niet opneemt, meent Douglas niet beter te kunnen doen dan de Nederlandsche koloniën in Oost-Indië als bliksemafleider te gebruiken. 't Eigenbelang van Engeland brengt, volgens hem, mee Japan in die richting te sturen. Een casus belli heeft Japan reeds beschikbaar, als Engeland het de vrije hand laat zal dat dus van zelf gaan.

't Is zeker niet voor 't eerst dat een dergelijk geluid vernomen wordt, maar 't is weer wel een nieuwe klank in 't koor. 't Wijst er weer op, dat Nederland niet alleen in Europa, maar eveneens in 't verre Zuid-Oosten in 't oorlogsgedrang zit, maar laat 't zich aanzien dat 't kleine landje in Europa buiten den thans loeienden brand kan blijven, voor 't groote gebied in Indië neemt met den dag het gevaar toe om in den daar te verwachten brand te worden gemengd, ja wellicht 't object van een toekomstigen grooten oorlog te worden.

Is Indië dan niet weerbaar, dan zal de strijd spoedig in ons nadeel beslist worden. Door Indië weerbaar is niet alleen te verstaan een door vloot en leger verdedigd Indië, maar ook en vooral een Indië dat zelf Nederlandsch wil blijven, in de overtuiging in Nederland de beste voogd te hebben om tot zelfbestuur te komen. Wie 't eerste wil zonder 't laatste is even ver van de goede oplossing als wie 't laatste wil zonder 't eerste. Strategisch en economisch moet Indië gemobiliseerd worden, de tijd dringt, langs lijnen van langzame geleidelijkheid is de oplossing niet te waarborgen.

Nederland-Amerika.

In een correspondentie uit San Francisco in 't Alg. Handelsblad over de toekomstplannen, die Amerika vormt om in den Grooten Oceaan de hegemonie van Japan te breken, wordt met groote waardeering en groot vertrouwen gewag gemaakt van 't aandeel door Nederland in den jongsten tijd genomen in 't bewaren van de zee tusschen Amerika en Oost-Azië. Wij ontleenen 't volgende aan die beschouwingen:

„In verband nu met de belangen welke de Nederlandsche scheepvaart thans heeft op den Grooten Oceaan is 't aan te nemen, dat de plannen der Amerikaansche regeering harmonieeren zullen met die belangen. Zelfs zal de Am. regeering gaarne zien, dat de Ned. scheepvaart op den G. O. zich meer en meer uitbreidt, want in die scheepvaart ziet deze regeering een natuurlijken bondgenoot in haar commercieelen strijd tegen Japan ...... De Regeering der V. S. streeft naar een evenwicht, niet naar een hegemonie.......

„Ik meen, dat deze quaestie beschouwd kan worden als een geheel nieuwe in de annalen van den wereldhandel. Wel hebben andere regeeringen door 't geven van subsidies aan sch. v. m. 't voor die maatschappijen mogelijk gemaakt den concurrentiestrijd aan te binden, maar 't feit, dat een regeering zelf een ontzaggelijke handelsvloot bouwt, uitsluitend met 't doel een verloren evenwicht te herstellen, is te beschouwen als iets nieuws. 't Is een van de gevolgen van den grooten oorlog, die de wereld geheel hervormen zal en nieuwe methoden en nieuwe denkwijzen in 't leven zal roepen, aan de mogelijkheid waarvan men voorheen niet heeft gedacht.

„De groote vermeerdering van de Ned. scheepvaart van Am. op Indië heeft de volle waardeering van den handel te San Francisco."

Een Nederlander in Frankrijk in hooge positie.

Wij hadden meer de gelegenheid onzen landgenoot van Vollenhoven in zijn loopbaan in Franschen kolonialen dienst te volgen, zoowel toen hij met posten van groot vertrouwen aan 't departement te Parijs als in de koloniën werd vereerd. 't Laatst maakten wij melding van zijn verwonding als officier aan 't front, verwonding, die zich aanvankelijk zoo ernstig liet aanzien, dat aan de mogelijkheid, om zijn dienst in de koloniën te hervatten, getwijfeld werd. 't Is intusschen ten goede gekeerd, en nu is hem 't gouverneurschap van Fransch West-Afrika toevertrouwd, een bestuur waaraan in de tegenwoordige omstandigheden groote moeilijkheden verbonden zijn. Bij de vermelding van deze benoeming wijzen de Fr. bladen er op, dat hij al gedecoreerd is met 't legioen van eer en 't oorlogskruis.

De schuldeischen van een keizerlijken tandarts.

De „Times"-correspondent in Marokko doet een in menig opzicht vermakelijk verhaal van de moeilijkheden, die 't Fransche gouvernement uit den weg te ruimen heeft gehad, alvorens de sultan van Marokko, die in 1912 abdikeerde, in Tanger berust had in zijn staat van roi en exile. De meest typische zaak, die, naar verzekerd wordt, tevens de lastigste geweest is, was de vereffening van sultan's schuld aan den tandarts, een Spanjaard. Men denkt hierbij aan een rekening voor tandheelkundige verzorging, maar dat zou niet origineel zijn, 't gold de betaling van... een leeuw. Waarom zou een sultan, in den tijd dat hij voor zijn dentist geen werk heeft, deze ook niet met de opdracht belasten om leeuwen te koopen!! Zijne keizerlijke of koninklijke hoogtijd had zijn fantasie gezet op een verzameling wilde dieren. Zoo reisde de tandarts van Afrika naar Europa om zich bij Hagenbeck een leeuw te bezorgen. Intusschen verging de liefhebberij bij den sultan, maar de leeuw en de daarvoor gemaakte kosten bleven te betalen. Bij de inschikkelijkheid om van alle zaken af te komen, zou de Fransche regeering de kwestie gemakkelijk uit de wereld hebben kunnen helpen, maar er kwam een verwikkeling bij. De sultan, in bewondering voor den mekanieken stoel van den tandarts, had hem opgedragen een troon te bestellen, die volgens dezelfde grondslagen kon worden bewogen. Die troon was nooit geleverd, maar er was wel geld voor gegeven, zoodat er een tegeneisch was. Ook beweerde hij, dat voor den leeuw reeds geld gegeven was, maar bovendien was dit zijn zaak niet, want de afdoening was een staatsschuld.

Toen de moeilijkheden en de verwijten, die men elkander wederkeerig deed, hoog liepen, gebeurde 't zelfs, dat slaven, die naar den dentist werden gezonden om des sultanseisch over te brengen, door dezen met revolverschoten ontvangen werden. De „Times"-correspondent had 't voorrecht als mediator aangezocht te worden. Een onderhoud van de twee partijen in 't paleis van den ex-sultan liep op niets uit, want de vorst bleef vragen of de tandarts den mekanieken troon had meegebracht, en de dentist bleef bij zijn verwijt van den onbetaalden leeuw. 't Ging er warm toe en een handgemeen werd ternauwernood voorkomen.

Ten slotte vermocht de mediator, na eenigen tijd, toch een oplossing te vinden. De sultan kreeg zijn troon niet, maar ook betaalde hij niet voor den leeuw, die door 't Fransche protectoraat werd overgenomen, hoewel 't dier sedert overleden was. De dentist kreeg een zeker bedrag aan geld, waarvoor hij afstand deed van elke pretentie. De „Times"-correspondent kreeg van niemand dank voor zijn bemiddeling, daar geen van de drie partijen voldaan was over hetgeen zij erbij hadden ingeschoten.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Handel.

Het Mei-Nr. bevat eene korte beschouwing van G. Dieterle over „Onze kolonie Suriname". In hoofdzaak geeft schrijver een overzicht van de productenhandel en de opbrengst der cultures in het jaar 1916, waaruit blijkt dat, niettegenstaande de deprimeerende invloed van den wereldoorlog op het economische verkeer van Suriname, genoemd jaar niet ongunstig is geweest. Na te hebben medegedeeld dat onze uitvoer naar de West-Indische koloniën stop staat en dus zeer waarschijnlijk alle benoodigdheden voor Noord- en Zuid-Amerika en Japan moeten komen, oppert de schrijver het vermoeden dat het gevolg wel eens zou kunnen zijn dat de bewoners dier koloniën aan de industrieproducten van genoemde landen, nu zij er eenmaal aan gewend zijn de voorkeur blijven geven, waarmede onze uitvoer naar Suriname dan geheel of gedeeltelijk verloren zou zijn.

Hij besluit: „Waar de financieele belangen tuschen Nederland en Suriname, niet zoo omvangrijk zijn als tusschen Nederland en Insulinde, zal het voor onze West-Indische kolonie minder moeilijk zijn om bij het handelsverkeer in normalen tijd Nederland uit te schakelen of even stiefmoederlijk te bedeelen als wij ons klein koloniaal kind in de Antillen doen."

Verder bevat dit Nr. nog een artikel „De ontwikkeling onzer koloniën" waarin de schr. wijst op onze achterlijkheid in vele opzichten. Telkens blijkt, bij de tegenwoordige organisatie, de onmacht om iets grootsch tot stand te brengen in Indië. Schr. noemt tal van voorbeelden en verwacht alleen verbetering van een Reorganisator die een afkeer heeft van inkt en papier en daarnaast een keurbende van vakmenschen, die ingewijd in de groote lijnen, elk voor een onderdeel opkomen, en dat met forsche kracht uitwerken.

Indië weerbaar, door J. B. van Heutz Jr.

Bij W. L. en J. Brusse te Rotterdam verscheen een nieuw geschrift van J. B. van Heutsz Jr.: „Indië weerbaar, wien de goden verderven willen slaan zij met blindheid". In deze brochure bestrijdt schr. de bekende vlootplannen van de Ministers van Marine en Koloniën en bepleit het nut van een duikbootvloot, want z. i. zal zich in de nauwe Indische zeeën geen vijandelijk slagschip wagen, indien duikbooten daar opereeren.

Eén of meer gewassen op de onderneming?

Over de vraag of het beter is voor het welslagen eener onderneming van landbouw, dat zij één dan wel meer dan één gewas verbouwt, zou volgens de „Java-Bode" den 16 Maart j.l. in een vergadering te Djember, belegd door de vereeniging ter bevordering van landbouw en nijverheid aldaar, van gedachten worden gewisseld. Als spreker voor één gewas zou optreden de heer Van Hasselt, directeur van het Gouvernements-cautchoucbedrijf, daarentegen zou Dr. P. J. S. Cramer, directeur van het selectie-station voor meerjarige gewassen het tegenovergestelde beginsel verdedigen.

Men herinnert zich dat de bovengenoemde vraag volstrekt niet uit de lucht komt vallen. Toen Dr. Cramer tijdelijk als directeur van landbouw in Suriname fungeerde, heeft hij zich daar voorstander getoond aan de verdeeling van de risico op ondernemingen door meer dan één gewas te verbouwen en heeft dat stelsel bepaald aanbevolen.

In het begin van 1916 kwam daar de heer Van Hasselt en heeft toen het door Dr. Cramer aanbevolen stelsel volkomen afgekeurd. In een lezing over het

onderwerp heeft de heer V. H. gewezen op Java en verkondigd, dat aldaar het stelsel van één gewas op de onderneming algemeen is en alleen het vertrouwen heeft van de bankinstellingen. Het andere stelsel achtte de spreker achterlijk en wees erop dat het eigenlijk alleen nog veelvuldig voorkomt in Midden-Java.

De heer Cramer heeft onlangs zijn meening verdedigd tegen den heer van Hasselt in een brochure (waarop o.a. door den schrijver van de rubriek West-Indië in het ,,Kol. Weekbl." werd gewezen), en zal nu te Djember met zijn bestrijder van gedachten wisselen. We verwachten dat het daar gesprokene zal worden opgenomen in de Publicaties van het Ned.-Indisch Landboud-Syndicaat en zullen er alsdan de aandacht op op vestigen.

Fabrieksnijverheid in Ned.-Indië.

In de ,,Ind. Merc." een aan de ,,Java-Bode" ontleend bericht over de commissie tot bevordering van de fabrieksnijverheid in Ned.-Indië, welke commissie indertijd door G. G. Idenburg werd geïnstalleerd. Tot nu toe bemerkte het groote publiek weinig of niets van haar arbeid welke zich in hoofdzaak bepaalde tot adviezen aan de Regeering. Het voornemen bestaat echter thans o. a. meer krachtig ter hand te nemen het bijeenbrengen van gegevens voor het nijverheidsvraagstuk van belang, welke thans verspreid in diverse archieven en literatuur, voor velen feitelijk niet bereikbaar zijn. Tegelijkertijd zullen personen, op de hoogte van speciale onderwerpen en belangstellend in het beoogde doel worden gezocht en uitgenoodigd tot medewerking. Deze stelt men zich voor te verkrijgen met het instellen van Studie-Commissies.

De resultaten zullen zooveel mogelijk worden gepubliceerd in den vorm van korte geschriften en voor belangstellenden beschikbaar gesteld.

Een taalgeleerde.

Dr. H. van der Veen, die voor rekening van het Nederlandsch Bijbelgenootschap naar Rante Pao op Zuid-Celebes is vertrokken om met zijn wetenschap de zendelingen te steunen, is onlangs aldaar aangekomen. In het Mei-Nr. van de ,,Macedoniër" vindt men nadere bijzonderheden waarvan het slot luidt:

Zoo is dan de vierde zendingsman op ons terrein aangekomen. Want dat de taalgeleerde tevens zendingsman is, lijdt geen twijfel. Wij verwachten dan ook veel van hem. Hoe kan hij ons helpen in de geheimen der taal door te dringen, welk een steun zal het zijn, als hij meehelpt aan het tot stand komen van geschikte methodes en handleidingen in de Toradja-taal voor de verschillende vakken van onderwijs, niet het minst voor een Bijbelsch leesboek, waaraan onze scholen zulk eene dringende behoefte hebben. En dan ten slotte, de kroon op al zijn arbeid: een Bijbelvertaling. Maar dat is een reuzenarbeid, een levenstaak, bijkans te zwaar voor de krachten van één man.

Klacht van een zendeling over de bestuursambtenaren.

In bovengenoemd zendingsperiodiek leest men nog:

Zendeling Fortgens van Halmahera beklaagt zich over de houding van onze bestuursambtenaren. Ze zijn onverschillig, het is hun precies gelijk of de heidenen overgaan tot den Islam of tot het christendom. Ze koketteeren met den Islam en verleenen gaarne steun opdat vervallen moskeeën worden gerepareerd; ze steunen de zending voor zoover dit met het begrip van neutraliteit is overeen te brengen. Voor de belasting, de vaccinatie, de heerendiensten, ijveren ze met kracht, maar als het gaat over de scholen, dan zijn ze opeens geweldig neutraal. Flinke, overal geldende voorschriften bestaan er niet. Komt er een nieuwe bestuursambtenaar dan zijn allen nieuwsgierig in wat richting hij zal sturen...... Enz.

De suikerchemist in Indië.

De heer P. L. Mohr besluit in het Mei-No. van ,,Ceres" zijn in opgewekten toon geschreven artikelen over het leven van den suikerchemist in Ned.-Indië. De schr. vertelt thans van den werkkring van den chemist gedurende den maaltijd, waarbij eene beschrijving van het gebruikelijke maaleest door het inlandsch werkvolk niet ontbreekt.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Uit den inhoud van No. 5 (9 Mei): Indië-Zuid-Afrika, door F. M. Knobel. — Uit het land van kruidnagelen en muskaatnoten. I. Ambon (slot), door A. G. Boes (met ill.) — Een woning huren, door Dr. G. J. Nieuwenhuis. — Welke loopbaan staat voor jong Holland open? Gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur, door G. F. E. Gonggrijp.

Koloniaal Tijdschrift.

De Mei-afl. bevat de volgende bijdragen: Desa-financiën en nog wat, door C. A. Schnitzler (voordracht gehouden voor de Ned. Indische bestuursacademie op 15 Febr. 1917). — Documenten omtrent den Djambi-opstand. Journaal van den controleur van Moeara Tebo. (In een noot wijst de redactie op het belang der publicatie. Beter dan uit welke beschrijving ook, leest men uit deze sobere opsomming voor welke heete vuren de mannen van het B.B. in Djambi hebben gestaan). — Bij het optreden van onzen eersten Minister van Koloniën na het herstel van het Nederlandsch gezag in Indië): A. R. Falck, door P. H. van der Kemp. — Paria, door M. B. van der Jagt. De schrijver geeft een treurig beeld van het droevige lot der Europeesche gepensionneerde beroepssoldaten, die na hun pensionneering in Indië verblijven.) — De Indische begrooting, door Ch. P. J. Blok (slot).

Voorts bevat dit Nr. de gewone rubrieken: Verscheidenheden, door H. D. (Indië's leger. Een politiek gastmaal. — Het B. B. en de assaineering). — Kroniek, door Tertius. (In de Eerste Kamer. Het comité Indië-Weerbaar. — Technisch en Hooger Onderwijs). — Persoverzicht, door A. H. J. G. Walbeehm en J. D. R. H. Pillard. — Vreemde Koloniën, door H. D. — Bibliographie, door C. v. d. V.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 19 (11 Mei): Suikerprijzen in Engeland gedurende den oorlog, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Medisch-Indische week te Utrecht. (De werkkring van den gouvernementsgeneesheer in Ned.-Indië. Overzicht van de voordracht van Prof. Dr. J. J. van Loghem. — Bijgeloof in de Inlandsche geneeskunst en Inlandsche geneesmiddelen. Overzicht van de voordracht van Dr. D. J. Hulshoff Pol). — De oorlogswinstbelasting in Nederland en in Ned.-Indië. — Suiker-fabricatie in Britsch-Indië. — Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen (adres van den Raad van leeraren aan de Eerste en Tweede Kamer inzake het gewijzigd ontwerp van wet op het hooger landbouw- en diergeneeskundig onderwijs). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Een jaar in de Molukken.

Bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem verscheen: Een jaar in de Molukken. Persoonlijke ervaringen bij het vestigen eener cultuuronderneming, door H. R. Roelfsema.

Vergissen wij ons niet dan heeft de tekst van dit werk reeds het licht gezien in het maandschrift ,,De Aarde en haar Volken", waarbij tal van afbeeldingen, die echter n i e t overgenomen zijn bij de uitgave in boekvorm. Intusschen ook in dezen vorm uitgegeven verdient het geschrift van den heer Roelfsema dat velen er mede kennis maken, want het bevat interessante bijzonderheden, vooral ook op ethnographisch gebied, hoewel dit niet uit den titel blijkt.

De heerendiensten in de Minahassa.

De ,,N. R. Ct." van 14 dezer (Avondblad) schrijft:

Met een enkel woord is in het Zondagochtendblad meegedeeld, wat de heer Laoh, lid van het comité Indië Weerbaar, op het feestmaal in de Industrieele Club zeide omtrent de heerendiensten in de Minahassa. Wegens het belang dezer zaak moge hierop nog even worden teruggekomen. De spreker wees er allereerst op, dat de bewoners van de Minahassa nooit onderworpen werden, maar dat zij vrijwillig een bondgenootschap met Nederland sloten. Desniettegenstaande is later hun land eenvoudig bij de andere Indische koloniën ingelijfd. De bewoners zijn er tot op den huidigen dag niet vrijgesteld van heerendiensten, die enorme plaag. Niemand kan daaraan ontkomen; afkoopbaar zijn de heerendiensten niet. Iedereen, behalve de ambtenaren, zijn dienstplichtig. Sprekers grootvader was hoofd; zijn vader gevoelde niets voor dat ambt en werd koopman. Hij verdiende veel geld met den handel, zoodat elk van zijne kinderen eigen zaken kon opzetten. Noch zijne afkomst, noch de staat zijner middelen kon spreker echter vrijwaren tegen de verplichte heerendiensten: het bikken van steenen langs den grooten weg, te zamen met zijn bedienden. Want heer en knecht hebben dezelfde verplichting; behalve de bedienden der Chineezen — die zijn vrijgesteld.

De eenige wijze om aan de heerendiensten te ontkomen is ambtenaar te worden; en zoo werd spr. om niet gouvernements-schrijver. Het gevolg van dezen toestand is, dat de zonen der aanzienlijke Minahassers het land verlaten en gaan zwerven. Velen nemen dienst bij het leger enz. — spr. noemde het cijfer van 10000 zonen van Minahassers, die ter ontkoming aan de heerendiensten buiten hun land wonen. Overal in Indië ontmoet men de intellectueele Minahassers in vrijwillige ballingschap. Er is al meermalen gesproken over de opheffing dier heerendiensten. Minister de Waal Malefijt heeft indertijd als bezwaar genoemd, dat er in de Minahassa geen eigenlijke koeliestand is. En spr. gaf dit op zekere hoogte toe. Maar z.i. mag dit geen reden zijn om het onrecht te bestendigen. Voor het geval er geen voldoende arbeidskrachten zouden blijken te zijn, gaf hij deze oplossing aan: te bepalen dat de omliggende negorijen, die het meeste belang hebben bij het onderhoud van de wegen, verplicht zijn arbeidskrachten te leveren, maar dan in betaalden dienst.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

In verband met het verrichten van werkzaamheden aan de leeszaal en het kantoor, Laan van Meerdervoort 187, zullen deze van Maandag 21 Mei tot en met Zaterdag 2 Juni a. s. gesloten zijn.

Voor aanvragen enz. richtte men zich schriftelijk tot den Secretaris der Vereeniging Ieplaan 11.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Concept-notulen van de Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag 28 April 1917.

Aanwezig zijn de leden: *C. R. Bakhuizen van den Brink*, voorzitter, *R. Zuijderhoff*, onder-voorzitter,

Mevrouw *M. ten Bosch-Bosscher* (den Haag), *J. P. Th. J. Brondgeest* (Haarlem), *J. H. Calmeijer* (Apeldoorn), Mevrouw Douair. Jhr. *C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs* (Breda), *F. E. Luitjes* (Nijmegen), *Ch. H. Monod de Froideville* (Studenten Afd. Leiden), Mevrouw *J. E. van Oeveren-van Schaik* (Utrecht), *H. W. Scheuer* (Leiden), *Mr. Dr. C. F. Schoch* (Amsterdam), *C. de Vries* (Amsterdam) en *E. F. Grooss*, secretaris.

Afwezig de leden: *A. A. C. Harting*, penningmeester, *Prof. Dr. J. F. van Bemmelen* (Groningen), *T. Gerdes Oosterbeek* (Apeldoorn) en *Z. G. Ph. Marcella* (Rotterdam).

De *Voorzitter* opent om 2 uur n.m. de vergadering en vangt aan met eenige hartelijke woorden het kortelings overleden hoofdbestuurslid, den heer *L. A. H. Lamie*, te herdenken.

Waarna wordt overgegaan tot de behandeling van de agenda.

1. De notulen van de vorige vergadering worden goedgekeurd.

2. De candidaten van het Dagelijksch Bestuur voor 2en Secretaris en 2en Penningmeester worden met algemeene stemmen gekozen, nl. de heer *A. A. C. Harting* tot 2en secretaris, de heer *E. F. Groos* tot 2en Penningmeester.

3. Voor de voordracht aan de a.s. Algemeene vergadering ter vervulling van de vacatures in het Hoofdbestuur wegens periodieke aftreding van leden worden de candidaten der afdeelingen met algemeene stemmen overgenomen, t.w.:

Onder-voorzitter: 1. R. Zuijderhoff. 2. L. A. Bakhuis.

Amsterdam: 1. C. de Vries. 2. C. H. L. Baelde.

Apeldoorn: 1. T. Gerdes Oosterbeek. 2. Mejuffr. K. Ament.

Den Haag. 1. Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher. 2. Mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman.

Leiden: 1. H. W. Scheuer. 2. Mr. E. Rijke.

Tengevolge van het overlijden van den heer L. A. H. Lamie, 1en candidaat van de afdeeling Arnhem, zal van die afdeeling een nieuwe voordracht worden ingewacht.

4. Als datum voor de a.s. *Algemeene vergadering* wordt met algemeene stemmen vastgesteld *7 Juli as.*

Zij zal, overeenkomstig de uitnoodiging van de afdeeling *Breda*, daar ter stede plaats hebben. De afgevaardigde van genoemde afdeeling, Mevrouw Douair. Jhr. *C. Clifford Kocq van Breugel*, geeft te kennen, dat het voornemen bestaat dezen dag tot een feestdag te maken en hem tevens dienstbaar te doen zijn aan de propaganda van de Vereeniging. De vergadering zal worden gevolgd door een gemeenschappelijken maaltijd, terwijl 's avonds Mejuffrouw *Kitty Ament* een voordracht met lichtbeelden zal houden, opgeluisterd door een kleine tentoonstelling. De plannen van Mevrouw *Clifford* vinden algemeen instemming en in het *Koloniaal Weekblad* zal hierop t.g.t. nog eens de aandacht worden gevestigd.

5. Bij afwezigheid wegens ongesteldheid van den Penningmeester, licht de Voorzitter de begrooting voor het volgende jaar en de rekening en verantwoording van het afgeloopen jaar toe.

In de *begrooting* zijn een paar veranderingen gebracht.

Het hoofd ,,Studiefonds'' is daarvan afgevoerd, omdat de studie-commissie zich met andere studievereenigingen tot een centraal comité heeft gevormd en de regeling harer financieële verplichtingen nog moet worden afgewacht.

Daarentegen is opgebracht het hoofd Arbeidsbeurs, om rekening te houden met de optering van het kapitaaltje van het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau, waarna zal overwogen moeten worden om de werkzaamheden van dat bureau te rangschikken onder de gewone werkzaamheden van de vereeniging.

Voor de propaganda is een hooger bedrag opgebracht, omdat rekening is gehouden met de eventueel uit te betalen premiën voor de beantwoording van de prijsvraag voor een propagandistisch tooneelstuk.

De *rekening en verantwoording* is door den *Onder-Voorzitter* nagezien en zal na goedkeuring door het Hoofdbestuur aan de *verificatie-Commissie* worden aangeboden.

De stukken gaan ter inzage rond onder de aanwezige leden en begrooting zoowel als rekening en verantwoording worden met algemeene stemmen goedgekeurd.

6. De Voorzitter deelt mede, dat de financieele toestand van het *Koloniaal Weekblad*, ondanks de slechte tijden, bevredigend is. Het is mogelijk geworden een nieuwe rubriek daarin op te nemen, n.l. ,,*Stemmen uit de Europeesche pers in Nederl.-Indië*'', voor de bewerking waarvan een zeer te waardeeren kracht is gevonden.

7. De Secretaris deelt mede, dat hij namens de *Studie-Commissie* een reglement ter goedkeuring aanbiedt.

Het is na vele besprekingen mogen gelukken tot volledige samenwerking tuschen de verschillende Indische studie-vereenigingen te geraken. De *studie-Commissie* van de vereeniging ,,*Oost en West*', het *Julianafonds*, het *Max Havelaarfonds*, de *Ned. Ind. Onderwijs- en Studiekas* en de *Tjandi-stichting* zijn overeengekomen om voor de algemeene leiding een centraal comité te benoemen, hetwelk zal zijn samengesteld uit: Voorzitter en Secretaris van de Studie-Commissie en een vertegenwoordiger van elk der andere vereenigingen. Bovendien zal er te Batavia een sub-commissie worden ingesteld, welke al de bovengenoemde instellingen daar zal vertegenwoordigen, aanraking zal zoeken met de ouders of verzorgers der voor uitzending naar Nederland in aanmerking komende jongelieden en invloed zal trachten uit te oefenen op de uitzending dezer jongelieden.

Het Reglement regelt de samenstelling van het centraal-comité in Nederland en van de subcommissie in Indië en omschrijft de werkzaamheden dezer instellingen. Het wordt voorgelezen en met algemeene stemmen goedgekeurd.

8. Naar aanleiding van een verzoek van het Hoofdbestuur om twee, met name genoemde personen voor een benoeming tot lid voor te dragen, werd door de *West-Indische Commissie* in overweging gegeven hiertoe niet over te gaan, omdat nadere aanvulling van het reeds groote ledental, nadat daarin nog zal zijn opgenomen de leider van het Suriname-Studie-Syndicaat, de heer *J. S. C. Kasteleijn*, waartoe hierbij het voorstel wordt gedaan, in het belang eener vlotte samenwerking in de Commissie niet wenschelijk wordt geacht.

Bij de Commissie bestond echter reeds lang het denkbeeld door de instelling van een Raad van advies nut te trekken van de kennis en ervaring van in de West-Indische koloniën belangstellenden. Zij doet daarom een voorstel tot aanvulling van het reglement.

Op een opmerking van den heer Schoch wordt door den Voorzitter geantwoord, dat voor den band met het Hoofdbestuur voldoende is gezorgd, daar Spr. als Voorzitter der Vereeniging steeds de vergaderingen der Commissie bijwoont en bovendien de Secretaris van het Hoofdbestuur tevens Secretaris der Commissie is.

Het voorstel tot benoeming van den heer Kasteleijn wordt daarop met algemeene stemmen aangenomen en, met een kleine wijziging, ook het voorstel tot aanvulling van het reglement. Men had n.l. verzuimd een verplichting op te nemen om tenminste eenmaal 's jaars met den raad van advies te vergaderen.

9. Door het bureau ,,*Inlichtingendienst*'' werden van de serie ,,Staats- en Particuliere betrekkingen in Nederl.-Indië in dit jaar uitgegeven:

a. brochure no. 11, de Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië;

b. een verbeterde herdruk van brochure no. 2, de Geëmployeerde bij de Suiker-industrie op Java;

Terwijl in bewerking zijn en spoedig zullen verschijnen:

a. brochure no. 12, de Berg-cultures in Nederl. Indië;

b. een verbeterde herdruk van brochure no. 9, de Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Ned.-Indië.

10. Van de *Studie-Commissie* is een voordracht ingekomen tot benoeming als lid dier Commissie van den heer *W. K. Tehupeiory*, Gouv. Arts met verlof. De voordracht wordt met algemeene stemmen goedgekeurd en genoemde heer zal tot zitting nemen in de Studie-Commissie worden uitgenoodigd.

11. De Voorzitter vraagt goedkeuring tot:

a. toetreding als lid van de *Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken*, te Buitenzorg, waarvoor de contributie *f* 1.50 per maand bedraagt;

b. toetreding tot de permanente instelling voor *Koloniale Onderwijs-Congressen*, waarvan de contributie nog niet is vastgesteld. De congressen zullen zoo mogelijk om de 2 jaren worden gehouden.

De gevraagde goedkeuring wordt met algemeene stemmen verleend.

12. Op een desbetreffende vraag van den Voorzitter wordt besloten om de Deputatie ,,*Indië Weerbaar*'' op een door haar nader te bepalen dag uit te noodigen tot een vriendschappelijke samenkomst met het Hoofdbestuur.

13. De heer *Schoch* merkt op, dat het pas verschenen jaarboekje van de vereeniging niet *up to*

date is, wijl daarin de verslagen voorkomen over 1915 en dat de opneming daarin van de ledenlijst tot onnoodige uitgaven leidt.

De Voorzitter zegt toe, deze opmerkingen in een dagelijksche bestuursvergadering nader te overwegen. De ledenlijst wordt vooralsnog van belang geacht voor de propaganda.

14. Nadat de Voorzitter nog eenige mededeelingen van verrichte werkzaamheden heeft gedaan, zegt hij den opgekomenen dank voor de betoonde belangstelling en sluit de vergadering.

De Secretaris,
GROOSS.

Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-Onderwijswet)
Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).
Leeraar in de anatomie aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.
Leeraar in de wiskunde.
Leeraar in de plant- en dierkunde.
Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).
Gouvernements-arts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.
Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.
Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.
Tweede technoloog voor de laboratoria ten behoeve van het materiaal onderzoek.
Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.
Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.
Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (bouwkundig ingenieur).
Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:
Civiel-ingenieur. Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ingenieur). Jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken. Opzichter. Tijdelijk bouwkundig opzichter.
Bij den dienst van het mijnwezen:
Ingenieur. Opziener.
Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen.
Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).
Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst:
Adspirant-ingenieur. — Commies.
Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.
Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.
Bij de Gouvernements-marine:
Derde stuurman. Leerling-machinist.
Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.
Adspirant-commissaris van politie bij de algemeene politie.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 1 Mei 1917 No. 101).

Van de Afdeeling Rotterdam :
Geldelijke Verantwoording over 1916.

Uitgaven.

11 Febr. Aan storting J. van Hoboken Azn.	*f* 100.10
21 Maart. Aan incassokosten 74 appoints à 5 ct.	,, 3.70
2 Juni. Aan remise Hoofdbestuur	,, 2.—
20 Juni. Aan porti	,, 0.75
30 Juni. Aan incassokosten	,, 0.05
3 Juli Aan Z. Marcella	,, 15.—
14 Juli. Aan retourkosten incasso	,, 0.05
22 Juli. Aan dom. M. Wijt en Zn.	,, 24.05
29 December. Aan dom. Ned. Handel Mij. .	,, 90.—
31 Dec. Aan saldo	,, 230.27
	f 465.97

Ontvangsten.

1 Jan. Per saldo	*f* 222.33
27 Maart. Per incasso	,, 205.50
10 April. ,, ,, ...	,, 5.—
20 Mei. ,, ,, ...	,, 10.—
23 Mei. ,, ,, ...	,, 10.—
28 Juli. ,, ,, ...	,, 2.45
22 Sept. ,, ,, ...	,, 2.35
28 Nov. ,, ,, ...	,, 4.95
31 Dec. Aan intrest	,, 3.39
	f 465.97

1 Januari 1917 per saldo . . . . *f* 230.27

Nagezien en accoord bevonden.
H. J. KNOTTENBELT, Voorzitter.
Z. MARCELLA, Secretaris.

Rotterdam 16 Febr. 1917. Accoord bevoden,
A. VEDER,
Penningm. O. en W. afd. Rotterdam.

Ingezonden.

Wij ontvingen volgend schrijven, dat wij gaarne onder de aandacht brengen der lezers met het oog op het belangrijk streven dier nieuwe vereeniging.

Red.-Comm.

—

Buitenzorg, den 6en Januari 1917.

Zooals door U wellicht uit de dagbladen vernomen werd, is eenige maanden geleden te Batavia opgericht de ,,Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken'', welker naam haar doel duidelijk genoeg aangeeft. De Vereeniging wil, geheel in den trant van de Nederlandsche Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, werkzaam zijn, doch acht, behalve het doen houden van algemeene vergaderingen, op welke over uitgebrachte prae-adviezen gediscussieerd wordt, de uitgifte van een tijdschrift noodzakelijk, als band tusschen de over geheel Indië verspreide leden onderling.

Van dit tijdschrift ,,Koloniale Studiën'', is het eerste nummer verschenen, van welke aflevering ik U hiernevens als drukwerk een exemplaar doe toekomen. De samenstelling van het bestuur der Vereeniging, waarin een directeur van de Javasche Bank en twee Departementschefs zitting hebben, de omstandigheid, dat Z.E. de Gouverneur-Generaal zich als donateur deed inschrijven, geeft aanleiding te over om medewerking te verwachten van de zijde der meest deskundigen; van publicatie van belangrijke tot dusver in de archieven der Departementen zorgvuldig opgeborgen nota's en rapporten is de redactie thans in elk geval zeker.

Onze redactie vleit zich daarom met de hoop, dat de inhoud van ,,Koloniale Studiën'' in tot oordeelen over Indische aangelegenheden bevoegde kringen in Nederland belangstelling vinden zal. Daar zij harerzijds veel prijs zou stellen op geregelde ontvangst van Uw blad, wendt zij zich tot U met het voorstel, wederkeerig ruilexemplaren te zenden. Harerzijds zal zij, in de verwachting dat dit denkbeeld Uwe instemming hebben zal, van U elk der nummers van ,,Koloniale Studiën'' geregeld doen toekomen.

In afwachting van Uwe beslissing teeken ik, met de meeste hoogachting,

Namens de redactie van ,,Koloniale Studiën''
D. M. G. KOCH.

Adres: D. M. G. Koch,
Tanah Sareal,
BUITENZORG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:
a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten
b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.